

Hajautettu ympäristö

Ei yhteistä muistia
Kommunikointi sanomien välityksellä

Sisältö, osa II

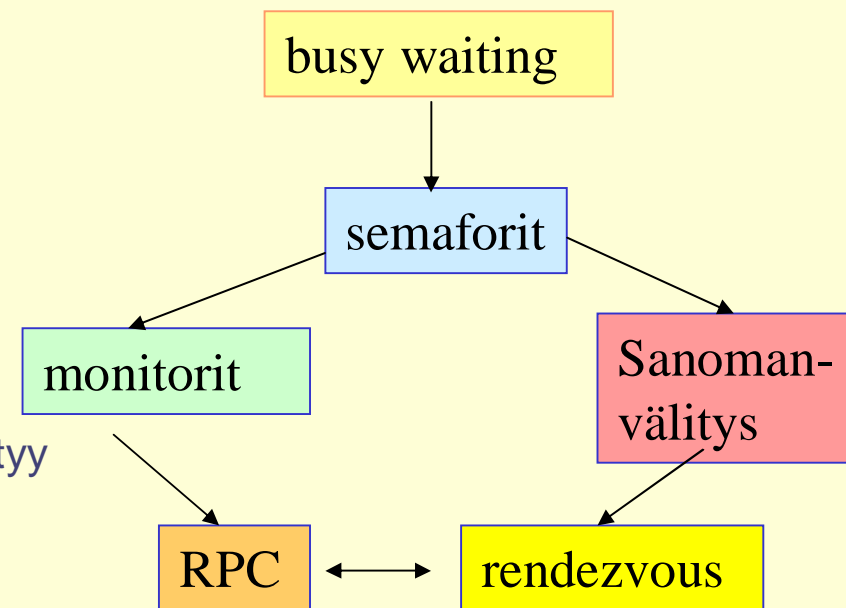
Sanomanvälitys

- | **kanavat** (channel), joihin lähetetään dataa (sanomia) sanomanvälitysprimitiivejä (**send, receive**)
- | Lähettäminen ja vastaanottaminen myös tahdistaa prosesseja
 - | Synkroninen ja asynkroninen
- | Kanava huolehtii itse poissulkemisesta

Etäperaatio

(~ monitori + sanomanvälitys)

- | Operaatiokutsu pysäyttää kutsujan odottamaan kutsun tuloksia
- | **Etäproseduurikutsu** (RPC)
 - | Luodaan uusi (etä)prosessi
- | **Rendezvous** (Ada-kielessä)
 - | Olemassa oleva odottava käynnistyy saatuaan sopivan syötteen

Sanomanvälitys

● Käyttö

- | prosessien välinen tiedonvälitys
- | synkronointi: vuorot / ajoitus

● Käyttäjätason operaatiot

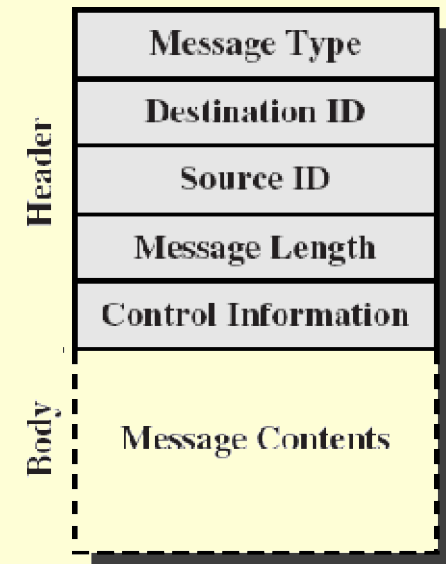
- | lähetys **send (receiver-id, msg)**
- | vastaanotto **receive([sender-id,] msg)**

● Matkassa myös KJ:n lisäämä tieto

- | ainakin: sender-id, receiver-id, sanoma, ...

● Toteutus?

- | pistokkeet: UDP/TCP, ...

Odotussementtiikka

● Send

- | jatka heti, kun KJ kopioinut puskuriinsa **tai**
- | odota kunnes vastaanottaja saanut sanoman

● Receive

- | odota kunnes KJ kopioinut prosessin muuttujiin **tai**
- | jos kanava tyhjä, jatka välittömästi
 - | jos ei sanomaa ~“no operation”

● *Blocking, non-blocking*

Synkronointi

send

receive		blocking	nonblocking
	blocking	synkroninen	asynkroninen
	nonblocking	asynkroninen	asynkroninen

Synkroninen

- | lähettäjä tietää, että vastaanottaja on saanut sanoman
- | toimintojen suoritusjärjestys selvä

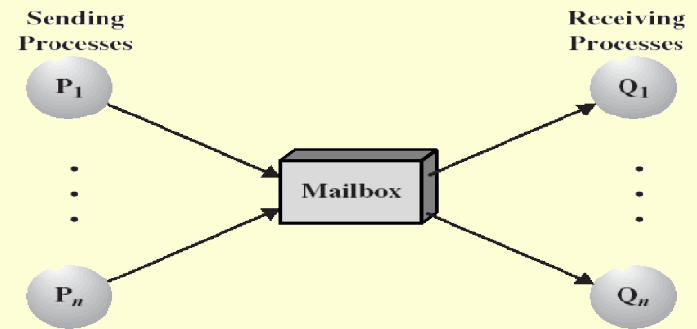
Asynkroninen

- | toimintojen tarkka suoritusjärjestys epäselvä

oletetaan: asynkroninen tiedonvälitys

send non-blocking, receive blocking

vat

- Yhteinen 'postilaatikko'

- | jono sanomia, **FIFO** (sanomien järjestys säilyy)
- | kaikki kanavan sanomat rakenteeltaan samanlaisia

- `chan ch(type1 id1, ..., typen idn)`

- | ch: kanavan nimi
- | type_i id_i: sanoman osien tyypit, ja nimet (saavat puuttua)

- Esim.

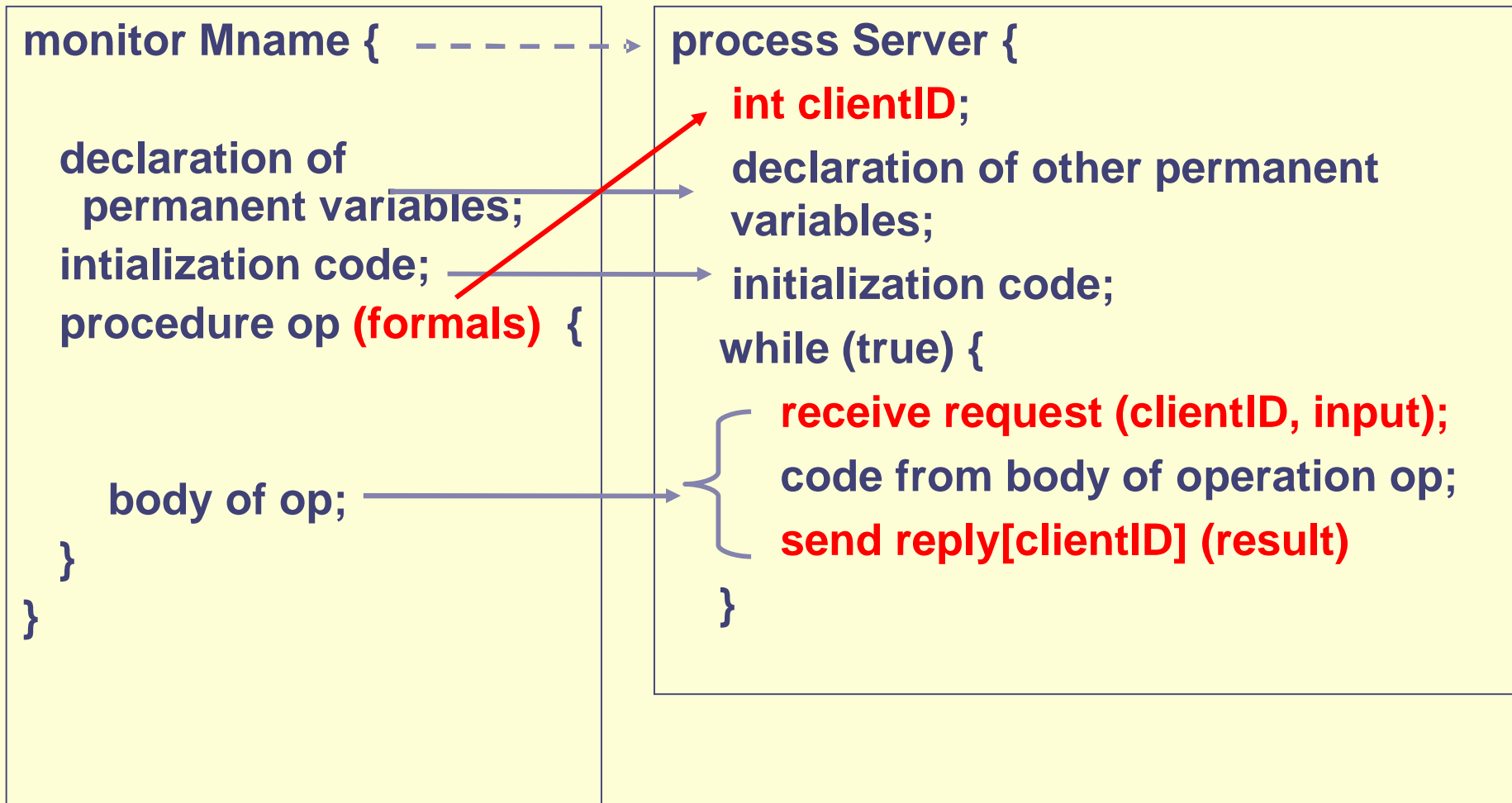
- | `chan input(char);`
- | `chan disk_access (int cylinder, int block, int count, char* buffer);`
- | `chan result[n] (int);` # kanavien taulukko

Operaatiot

- **send** kanava(lauseke₁, ... , lauseke_n)
 - | lähetä sanoma kanavaan
- **receive** kanava(muuttuja₁ , ... , muuttuja_n)
 - | vastaanota sanoma kanavasta (jää odottamaan kunnes saa sanoman)
- **empty**(kanava)
 - | tarkista onko kanava tyhjä sanomista
- **Esim.**
 - | send disk_access(cylinder+2, block, count, buf)
 - | receive result[i](sum)
 - | empty(input)

Ei ota kantaa, minkä prosessin kanssa kommunikoi!

Monitori Ó palvelinprosessi

*staattinen sidonta,
globaalit kanavat*

**chan request (int clientID, types of
input values);
chan reply[n](types of results)**

```
process Client[i=0 to n-1] {  
    .....  
    call Mname.op(arguments);  
    .....  
}
```

```
process Client[i = 0 to n-1] {  
    .....  
    send request (i, value args);  
    receive reply [i] (result args);  
    .....  
}
```

Entä jos useita proseduureja? Näinhän monitorilla yleensä on

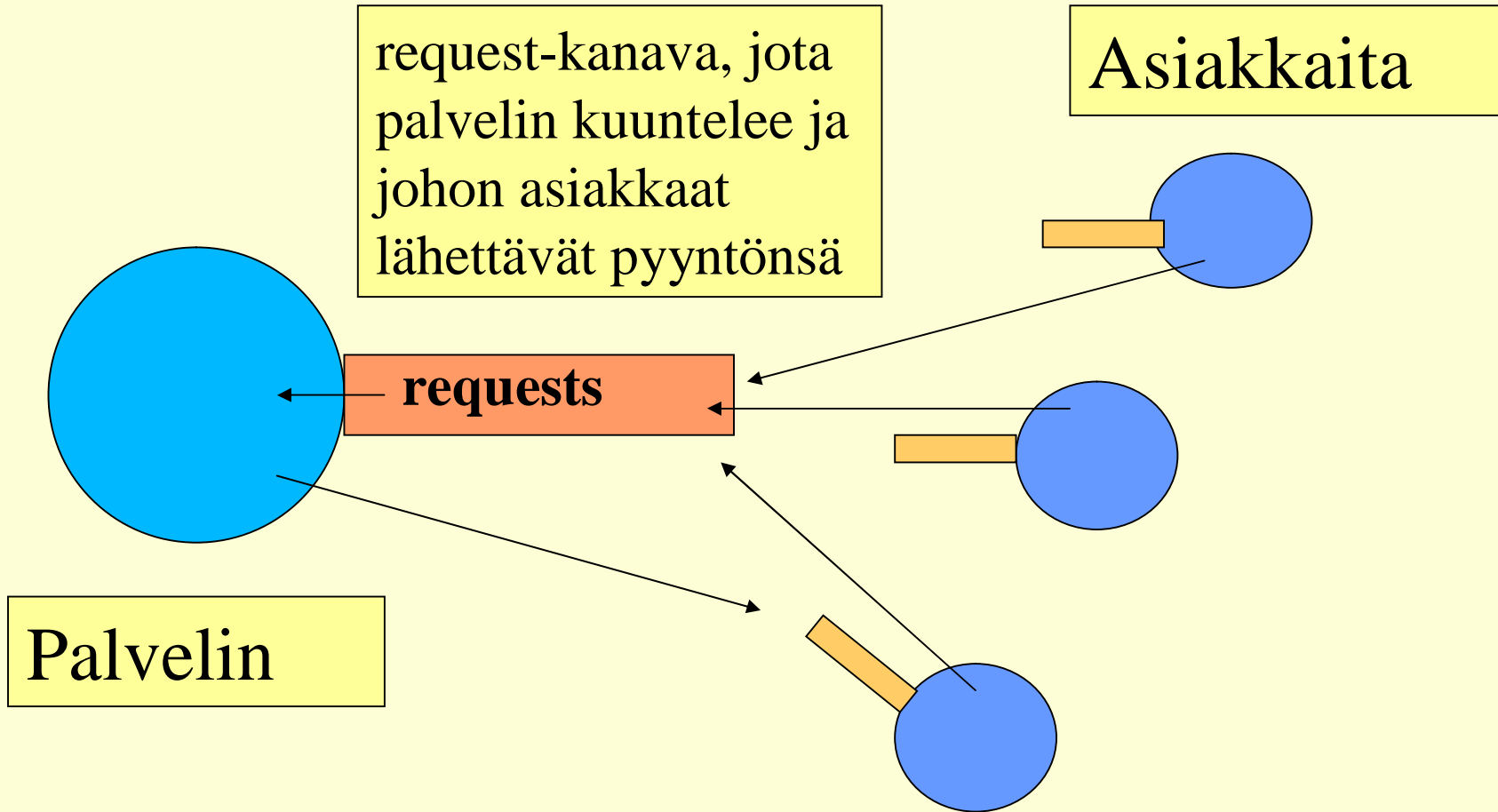
- asiakkaan kerrottava, mitä operaatiota kutsuu: lisätietona sanomassa
- eri operaatioilla eri parametrit kutsuttaessa ja erilaiset tulosmuodot
=> eri kutsut eri kanaviin => rinnakkaisuutta palvelimen sisällä eli kuunneltava useaa kanavaa samanaikaisesti.

Asiakkaat ja yhden palvelun palvelija

```
chan request(int clientID, types of input values);
chan reply[n] (types of results);
process Server {
  int clientID;
  declarations of other permanent variables;
  initialization code;
  while (true) {    ## loop invariant MI
    receive request(clientID, input values);
    code from body of operation op;
    send reply[clientID] (results);
  }
process Client[i = 0 to n-1] {
  send request(i, value arguments);    # "call" op
  receive reply[i] (result arguments);  # wait for reply
}
```

yhteinen pyyntökanava, yksityiset vastauskanavat

Andrews Fig. 7.4.

request-kanava, jota palvelin kuuntelee ja johon asiakkaat lähettävät pyyntönsä

Asiakkaita

Palvelin

requests

Kullakin asiakkaalla on oma kanava reply [i], johon palvelin lähettää vastauksen

Monen palvelun palvelija:

```
process Server {  
    int clientID;  
    op_kind kind; arg_type args; res_type results;  
    declaration of other variables; initialization code;  
    while (true) {  
        receive request (clientID, kind, args);  
        if (kind == op1) {body of op1; }  
        .....  
        else if (kind == opn) {body of opn;}  
        send reply[clientID] (results);  
    }  
}
```



```
type op_kind = enum(op1, ... , opn);  
type arg_type = union(arg1, ... , argn);  
type result_type = union(res1, ..., resn);
```

```
chan request (int clientID, op_kind, arg_type);  
chan reply[n] (res_type);
```

```
process Client[i=0 to n-1] {  
  arg_type myargs; result_type myresults;  
  place value arguments in myargs;  
  send request(i, opj, myargs);  
  receive reply[i](myresults);  
}
```

Asiakkaat ja monen palvelun palvelija

Pyyntökanava

- Asiakkaiden tuntema julkinen kanava
 - | käytännössä: IP-osoite ja porttinumero

- Yksi pyyntökanava

*sanoma kanavaan Ø tulkitse tyyppi,
valitse palvelu*

tai dedikoitu kanava kullekin palvelulle

valitse palvelu Ø lähetä sopivaan kanavaan

Vastauskanava

- Palvelijan tuntema (staattinen)
 - | Jokaisella asiakkaalla oma yksityinen
 - | kerro oma identiteetti pyyntösanomassa
- Asiakas kertoo pyynnössä (dynaaminen)
 - | käytännössä: oma IP-osoite ja porttinumero

Aterioivat filosofit + sihtteri, yksi syöttökanava

```
type opType = enum(REQ, REL);  
chan phone(int, opType), reply[5]( );
```

```
process philosopher[i=0 to 4] {  
  while (true) {  
    think();  
    send phone(i, REQ);  
    receive reply[i]();  
    eat();  
    send phone(i, REL);  
  }  
}
```

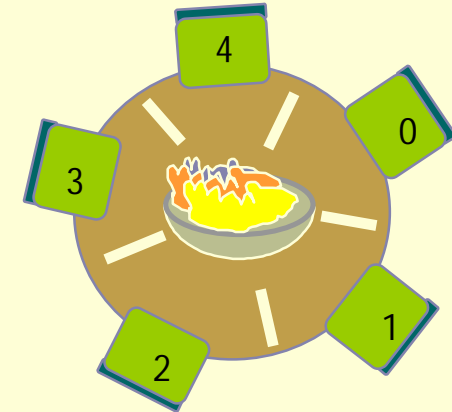
Keskitetty resurssien hallinta:

- "public phone number", many-to-one
- "secret phone number", one-to-one

```
process secretary {  
  while (true) {  
    receive phone(philo, what);  
    switch (what) {  
      case REQ: {  
        state[philo]=HUNGRY;  
        consider_allocation_to(philo);  
      }  
      case REL: {  
        state[philo]=THINKING;  
        consider_allocation_to(philo-1);  
        consider_allocation_to(philo+1);  
      }  
    }  
  }  
}
```

```
type activity = enum(THINKING, HUNGRY, EATING);
activity state[5] = ([5] THINKING);
```

```
procedure consider_allocation_to(int i) {
  if ( state[i] == HUNGRY)
    if (state[i-1] != EATING AND state[i+1] != EATING) {
      state[i] = EATING;
      send reply[i]();
    }
}
```


Aterioivat filosofit + sihtteri, dedikoidut kanavat

```
chan request(int), release(int),
    reply[5]( );
sem mutex=1;
```

```
process filosofer[i=0 to 4] {
    while (true) {
        think();
        send request(i);
        receive reply[i]();
        eat();
        send release(I);
    }
}
```

*Miten odottaa yhtä aikaa
kahdesta eri kanavasta?*

```
process secretary {
    co while (true) {
        receive request(philos);
        P(mutex);
        state[philos]=HUNGRY;
        consider_allocation_to(philos);
        V(mutex);
    }
    // while (true) {
        receive release(philos);
        P(mutex);
        state[philos]=THINKING;
        consider_allocation_to(philos-1);
        consider_allocation_to(philos+1);
        V(mutex);
    }
oc
}
```


Monitori vs. Palvelija

- proseduurikutsu vs. kanava & sanoma
- poissulkeminen
 - | monitori: implisiittisesti, ei semaforeja!
 - | palvelija: palvele yksi asiakas kerrallaan,
uudet pyyntösanomat jäävät kanavaan
- synkronointi
 - | monitori: jos ei saa edetä, wait(ehtomuuttuja)
 - | kutsunut prosessi nukahtaa
 - | palvelija: jos ei saa edetä, laita sisäiseen jonoon
 - | palvelija ei voi nukahtaa!

Monitori vs. Palvelija

Monitor-Based Programs

permanent variables
procedure identifiers
procedure call
monitor entry
procedure return
wait statement
signal statement
procedure bodies

Message-Based Programs

local server variables
request channel and operation kinds
send request(); **receive reply**
receive request()
send reply()
save pending request
retrieve and process pending request
arms of case statement on operation kind

Andrews Table 7.1.

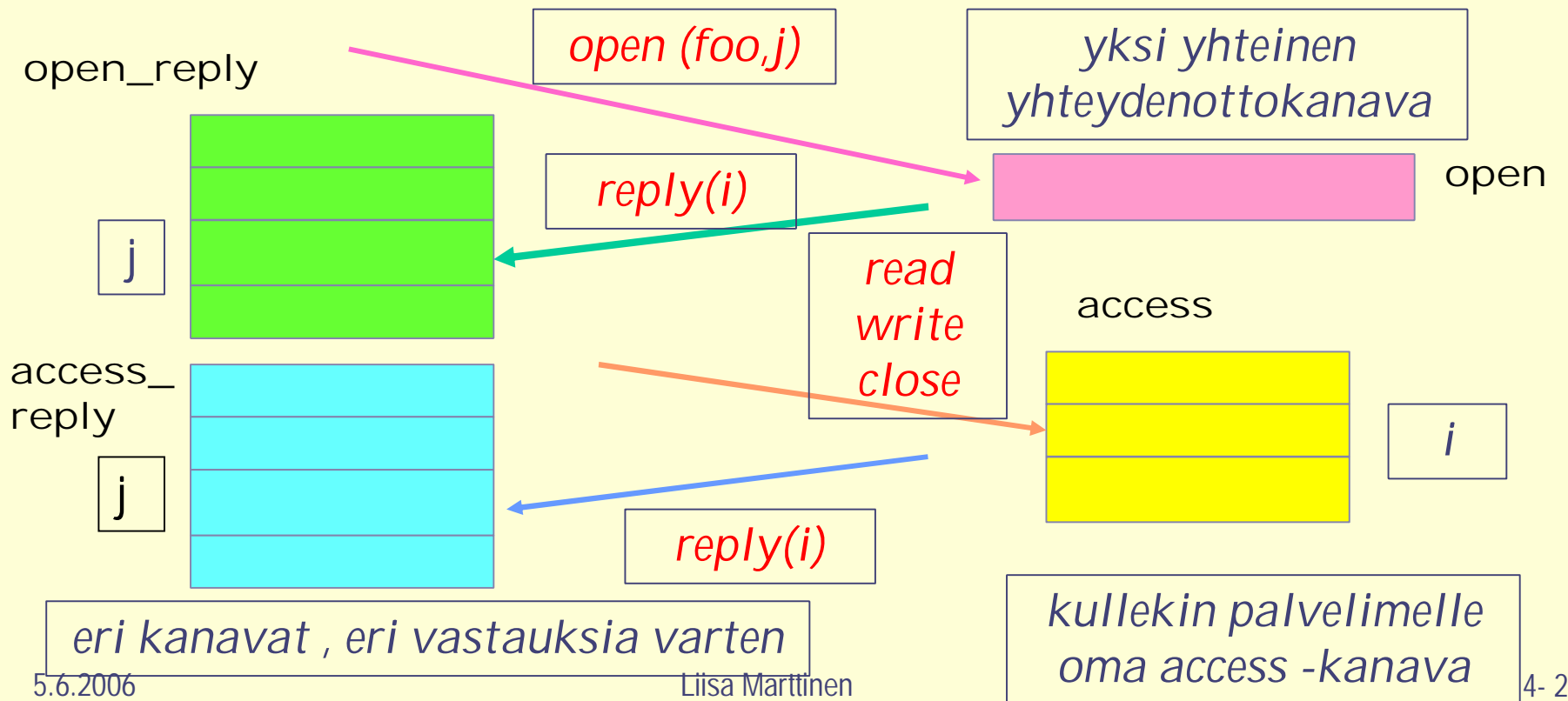
Kommunikointi: Jutustelun jatkuvuus / ylläpito

- Useita asiakkaita, useita palvelijoita
- Esim: Tiedostopalvelija
 - | yksi ulospäin näkyvä palvelu (tdstojen käyttö)
 - | yksi palvelijaprosessi kullekin asiakkaalle
- Sitominen
 - | asiakas ó mikä tahansa prosessi
- Tarve
 - | prosessi haluaa tehdä sarjan peräkkäisiä tiedosto-operaatioita (open(...), read(), ...), sama palvelijaprosessi palvelee


```

type kind = enum (READ, WRITE, CLOSE);
chan open (string fname; int clientID);
chan open_reply[m] (int serverID); # kuka palvelee
chan access[n](int kind, types of other arguments)
chan access_reply[m](types of results); # dataa, virheilmm.

```



```
process File_Server [i =0 to n-1] {
  string fname; int clientID;
  kind k;  variables fo other arguments;
  bool more = false; local variables;
  while (true) {
    receive open (fname, clientID);
    open file fname; if (open _successful) {
      send open_reply [clientID] ( i ); more = true;
      while (more) {
        receive access[ i ] (k, other arguments);
        if (k== READ) process read request;
        else if (k == WRITE) process write request;
        else if (k == CLOSE) {close file; more = false;}
        send access_reply[clientID](results);
      }
    }
  }
```


Vertaistoimijat (Interactive Peers)

Esim. Arvojen välittäminen

- n prosessia
- kullakin paikallinen arvo v
- etsi globaali $\min(v)$, $\max(v)$
- Tiedonvälitys
 - | Keskitetty? Symmetrinen? Rengas?
 - | Rinnakkaisuus?
 - | Tiedonvälityksen tehokkuus?

Synkroninen sanomanvälitys

- **synch-send()**

- | send() ja receive() “kohtaavat”

- kommunikoidvien prosessien synkronointi

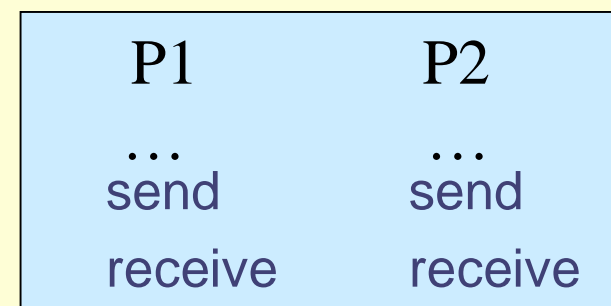
- | naapuri tietää naapurinsa tilan

- ei tarvitse välttämättä KJ:n apupuskureita

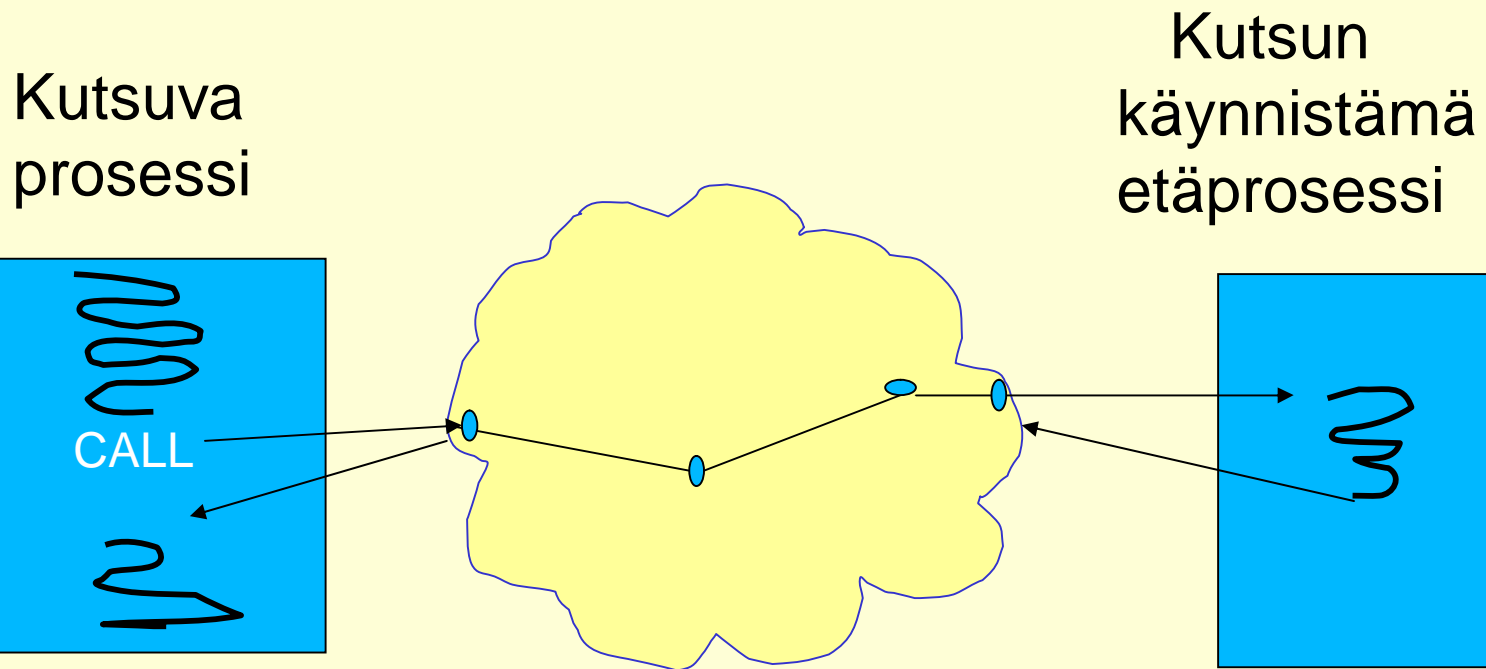
- rajoittaa rinnakkaisuutta

- **Varo lukkiumaa**

- | algoritmit, jotka toimivat asynkronisen kommunikoinnin yhteydessä eivät ehkä enää toimikaan!

Etäproseduurikutsu (RPC)

Etäproseduurikutsu, Remote Procedure Call (RPC)

- Palvelu etäkoneessa, ei yhteistä muistia
- Asiakkaat pyytävät palvelua proseduurikutsumekanismilla
- Toteutuksen yksityiskohdat KJ:n palvelua
 - | taustalla sanomanvälitys
- RPC yhdistää monitorin ja synkronisen sanomanvälityksen piirteet
 - | kaksisuuntainen synkroninen kanava yhdellä kutsulla
 - | asiakas odottaa

Etäproseduurin moduuli

```
module mname
  op opname (formals) [returns result] julkisten operaatioiden
  esittely (export)
  body
    variable declarations;
    initialization code;
    proc opname (formal identifiers) returns result identifier
      declarations of local variables;
      statements
    end
    local procedures and processes;
end mname
```

Kutsu

```
call mname.opname (arguments)
```


Poissulkeminen moduulin sisällä?

- Monitorin tapaan implisiittinen poissulkeminen moduulin sisällä?
 - | vain yksi aktiivinen prosessi voi suorittaa
- Usea moduulin prosessi voi olla samaan aikaan suorituksessa => poissulkemisesta huolehdittava eksplisiittisesti?
 - | **kurssilla oletetaan, että tämä tapa on käytössä**
 - | On nykyisin yleisempi!
 - | poissulkeminen esim. semaforeilla tai paikallisilla monitoreilla tai rendezvousia käyttäen.

Aikapalvelin TimeServer

```
module TimeServer
```


```
  op get_time() returns int;           # kysy aikaa  
  op delay (int interval);           # pyydä herätys
```

```
body
```

```
  int tod = 0;  
  sem m = 1; # mutex  
  sem d[n] = ([n] 0); # omat odotussemaforit  
  queue of (int waketime, int process_id) napQ;
```

Aikapalvelin, jolta voi

- kysyä kellonaikaa
- pyytää herätystä annetun ajan päästä


```
proc get_time () returns time {  
    time = tod;  
}
```

```
proc delay (int interval); {  
    int waketime = tod + interval;  
    P(m);  
    insert (waketime, myid) oikeaan paikkaan  
    napQ-jonoon;  
    V(m);  
    P(d[myid]); # jää odottamaan herätystä  
}
```

```

process Clock { # sisäinen prosessi
  käynnistä ajastin;
  while (true) {
    odota keskeytystä ja käynnistä ajastin uudelleen;
    tod = tod + 1; # taas yksi tikitys lisää
    P(m);
    while (tod >= smallest waketime on napQ) {
      remove (waketime, id) from napQ;
      V(d[id]); # herätä prosessi
    }
    V(m);
  }
}
end TimeServer

```

Kutsu:
time = TimeServer.get_time();
call TimeServer.delay(10);

RPC sopii asiakas-palvelija sovelluksiin, muu käyttö hankalaa

- Prosessien välinen kommunikointi puuttuu, se on ohjelmoitava erikseen
- RPC ei tue jatkuvaa kommunikointia
 - | kutsut aina erillisiä ja edellisistä riippumattomia
 - | ohjelmoitava eksplisiittisesti
- Dynaaminen nimeäminen on mahdollista
 - | capability ~ osoitin kommunikointioperaatioon
- Vain mekanismi eri moduuleiden kommunikointiin
 - | Synkronoinnista huolehdittava moduulin sisällä

Arvojen välittäminen: kaksi prosessia vaihtaa arvot keskenään

```
module Exchange[i = 1 to 2]
  op deposit(int); Export-operaatio, jota toinen voi kutsua
  body
    int othervalue;
    sem ready = 0; # used for signaling

    proc deposit(other) { # called by other module
      othervalue = other; # save other's value
      V(ready); # let Worker pick it up
    }
    process Worker { Oikean indeksin laskemiseen
      int myvalue;
      call Exchange[3-i].deposit(myvalue); # send to other
      P(ready); # wait to receive other's value
      ...
    }
  end Exchange
```

Tuloksena on vähän omituisia ohjelmia!

Andrews Fig. 8.4.

” Ota talteen minun arvoni!”

```
module Exchange[1]
...
int othervalue;
....
proc deposit(other)
....
process worker
....
```

Internet

```
module Exchange[2]
...
int othervalue;
....
proc deposit(other)
....
process worker
....
```

call Exchange[2].deposit(20);

P(ready);

othervalue = 10

V(ready);

othervalue = 20

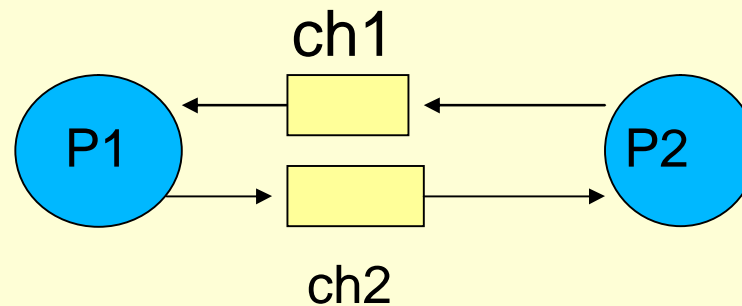
V(ready);

call Exchange[1].deposit(10);

P(ready);

Vertaa: Arvojen vaihto sanomavälityksellä:

```
chan ch1 (int), ch2 (int);  
process P1 {  
    int value = 2;  
    send ch2(value);  
    receive ch1(value);  
}  
process P2 {  
    int value = 1;  
    send ch1(value);  
    receive ch2(value);  
}
```


Rendezvous (kohtaaminen)

yhdistää kommunikoinnin ja
synkronoinnin,
pyydettyjä operaatioita suoritetaan
yksi kerrallaan

Rendezvous

- Aktiivinen palvelija

- | suorituksessa oleva prosessi antaa palvelun
- | vrt: RPC: töpö luo/aktivoi prosessin, joka suorittaa palvelun

- Silloin tällöin

- | aktiivinen palvelija ja asiakas *kohtaavat*
- | palvelija suorittaa pyydetyn operaation (asiakas odottaa)
- | ja palvelija jatkaa muita aktiviteetteja (jos on)

- Rendezvous

- | synkronointi ja kommunikointi yhdistetty
- | Palvelija suorittaa operaatioita järjestyksessä, yhden operaation kerrallaan

Vrt.
etäproseduuri-
kutsu!

Rendezvous moduuli

```
module Mname
```

```
  op opname1(formals), opname2(formals);
```

```
  body
```

```
    declarations of shared variables;
```

```
    local procedures and processes;
```

```
    process pname {
```

```
      declarations of local variables ;
```

```
      while (true) {
```

```
        statements;
```

```
        in opname1(formals) -> statements;
```

```
        [ ] opname2(formals) -> statements;
```

```
        ni
```

```
        statements;
```

```
      }
```

```
    }
```

```
end mname
```

*julkisten operaatioiden
esittely (export)*

*kohtaamispaikat, jotka
toteuttavat operaatiot*

Kutsu

```
call Mname.opname1(arguments);
```

Syöttölause (palvelija)

~ Aika ja paikka kohtaamiselle

- **in opname(formal identifiers) -> S; ni**

- | palvelija odottaa asiakasta, joka kutsuu (call Mname.opname())
- | jonka jälkeen palvelija suorittaa lauseosan S

- **opname(...): vahti = kohtaamispaikka**

- | Jos asiakas valmiina (“paikalla”), niin suorita lauseosa S
- | Jos asiakas ei paikalla, tarkista muut in-lauseen kohtaamispaikat

- **S: vartioidut lauseet (guarded)**

- | asiakasprosessi saa jatkaa (“kohtaaminen ohi”), kun lauseosa S on suoritettu

Yleinen muoto

vahti (guard)

```
in op1(formals1) and B1  
[ ] ...  
[ ] opn(formalsn) and Bn  
ni
```

by e₁ -> S₁;

by e_n -> S_n;

Palvelija
odottaa,
jos mitään
in-haaraa
ei voida
suorittaa
(ei ole
kutsuttu
tai ehto
B_i estää)

- | in op(formals) operaation nimi ~ kohtaamispaikka
- | and B synkronointilauseke (boolean lauseke)
- | [] ... muut vartioidut kohtaamispaikat (FCFS)

Ja vuorottamislauseke (by lauseke)

- kohtaamiseen voi syntyä jonoa (synkronointilauseke B_i on 'false')
- missä järjestyksessä odottavat palvellaan (~prioriteetti)
- oletus: palvele vanhin pyyntö ensin


```
module BoundedBuffer
```

```
  op deposit (typeT), fetch (typeT);
```

```
body
```

```
  process Buffer {
```

```
    typeT buf [n];
```

```
    int front = 0, rear = 0, count = 0;
```

```
    while (true)
```

```
      in deposit (item) and count < n ->
```

```
        buf [rear] = item;
```

```
        rear = (rear + 1) mod n;
```

```
        count = count + 1;
```

```
      [ ] fetch (item) and count > 0 ->
```

```
        item = buf [front];
```

```
        front = ( front + 1) mod n;
```

```
        count = count + 1;
```

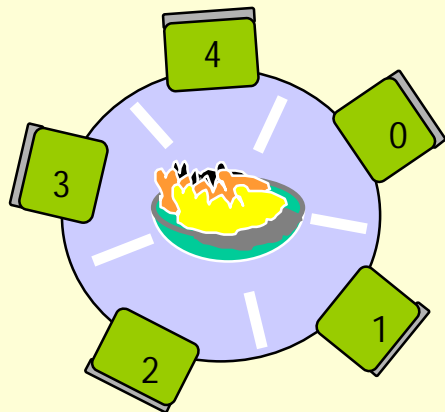
```
ni
```

```
process Producer[i=1 to N]
{
  typeT item;
  while (true) {
    ...
    item = add_this_and_that();
    call BoundedBuffer.deposit(item);
    ...
  }
}
```

```
process Consumer[i=1 to M]
{
  typeT item;
  while (true) {
    ...
    call.BoundedBuffer.fetch(item);
    do_this_and_that(item);
    ...
  }
}
```

Aterioivat filosofit, keskitetty ratkaisu

```
module Table
  op getforks(int), relforks(int);
body
  process Waiter {
    bool eating[5] = ([5] false);
    while (true)
      in getforks(i) and not (eating[left(i)] and
        not eating[right(i)] -> eating[i] = true;
      [] relforks(i) ->
        eating[i] = false;
    ni
  }
end Table
```



```
process Philosopher[i = 0 to 4] {
  while (true) {
    call getforks(i);
    eat;
    call relforks(i);
    think;
  }
}
```

Andrews Fig. 8.6.

Aikapalvelija

```
module TimeServer
  op get_time() returns int;
  op delay(int);
  op tick();      # called by clock interrupt handler
body TimeServer
  process Timer {
    int tod = 0; # time of day
    while (true)
      in get_time() returns time -> time = tod;
      [] delay(waketime) and waketime <= tod -> skip;
      [] tick() -> { tod = tod+1; restart timer; }
    ni
  }
end TimeServer
```

Andrews Fig. 8.7.

Shortest_Job-Next allokointi

```
module SJN_Allocator
  op request(int time), release();
body
  process SJN {
    bool free = true;
    while (true)
      in request(time) and free by time -> free = false;
      [] release() -> free = true;
    ni
  }
end SJN_Allocator
```

Kun resurssi vapaa, niin hyväksytään pyyntö, jolla pienin aikatarve (time)

Andrews Fig. 8.8.

Arvojen välittäminen

```
module Exchange [i = 1 to 2]
  op deposit(int);
  body
    process Worker {
      int myvalue, othervalue;
      if (i == 1) { # one process calls
        call Exchange[2].deposit(myvalue);
        in deposit(othervalue) -> skip; ni
      } else { # the other process receives
        in deposit(othervalue) -> skip; ni
        call Exchange[1].deposit(myvalue);
      }
      ...
    }
  end Exchange
```

Asymmetrinen
ratkaisu

Parempi kuin RPC:llä, mutta
hankalampi kuin
sanomavälityksellä!

Andrews Fig. 8.10.

Varo lukkiutumaa!

Ada: Rendezvous ja kohtaamispaikat

```
select
  accept op1(formals1) do
    statements;
or
  ...
or
  accept opn(formalsn) do
    statements;
end select
```


Mitä kaikkea opittiin?

Kurssin sisältö:

1. Rinnakkaisuuden ongelmakenttä
käsitteitä ja termejä
2. Prosessien tahdistus semaforilla
semafori, P- ja V-operaatiot
3. Prosessien tahdistus monitorilla
monitori, signal ja wait
4. Tahdistus ilman yhteistä muistia
 - | Sanomanvälitys
 - | Etäproseduurikutsu (RPC)
 - | Adan rendezvous

Tavoite

- Tunnistaa rinnakkaisuuteen liittyvät ongelmat, tietää peruskeinot rinnakkaisuuden tehokkaaseen toteuttamiseen ja osaa toteuttaa tarvittava prosessien tahdistaminen yleisesti käytettyjen menetelmien avulla.
- Yleisesti, ei mihinkään kieleen tai järjestelmään keskittyen
- Täyttyykö tavoite?
- Harjoitustehtäviä on koottu osoitteeseen:
<http://www.cs.helsinki.fi/u/marttine/nokia/harjoituksia.html>
Vastauksia niihin voi kysellä minulta vaikka sähköpostitse:
liisa.marttinen@cs.helsinki.fi

Termitesti: osaatko?

Tiedätkö, mitä seuraavat termit tarkoittavat?

rendezvous, binäärisemafori, mutex, nukkuva parturi, kriittinen alue, vuorottamislauseke, lukkiutuminen, kanava, etäproseduurikutsu, invariantti, syöttölause, elolukkiutuminen, monitori, vartioitu lause, vertaistoimija, viestikapulanvälitys, nälkiintyminen, signal and wait, aterioidut filosofit, keskinäinen poissulkeminen, invariantti, ehtosynkronointi, P- ja V-operaatio, atomisuus, lukko, aktiivinen odotus, tuottaja-ja-kuluttaja, rinnakkainen suoritus, sanomavälitys, test-and-set, puomisynkronointi, halkaistu binäärisemafori, condition passing, kattava herätys, asynkroninen kommunikointi, kohtaamispaikka, rajoitettu puskurit,